

Russisk B - Valgfag
Vejledning / Råd og vink
Afdelingen for gymnasiale uddannelser 2010

*Alle bestemmelser, der er bindende for undervisningen og prøverne i de gymnasiale uddannelser, findes i uddannelseslovene og de tilhørende bekendtgørelser, herunder læreplanerne. Denne Vejledning/ Råd og vink indeholder forklarende kommentarer til nogle af disse bestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Desuden gives eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration, og Vejledning/ Råd og vink udgør dermed et af ministeriets bidrag til faglig og pædagogisk fornyelse.
Citater fra læreplanen er anført i kursiv.*

Indholdsfortegnelse

1. Identitet og formål

1.2 Formål

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

2.2 Kernestoffet

2.3 Supplerende stof

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Lærerstyret undervisning

Selvstændigt arbejde

Det skriftlige arbejde

Differentieret undervisning

3.2 Arbejdsformer

3.2.1. Mundtligt

Begynderfasen

Overbygningsforløbet

3.2.2 Skriftligt

Begynderfasen

Overbygningsforløbet

3.3 It

3.4 Samspil med andre fag

3.5 Progression

Begynderfasen

Overbygningsforløbet

4. Evaluering

4.1 Løbende evaluering

4.2 Prøveformer

4.3 Bedømmelseskriterier

5. Karakterbeskrivelser

1. Identitet og formål

Som det fremgår af læreplanens beskrivelse af russisks identitet og formål, er det det russiske sprog, der står helt centralt. En solid sproglig basis og indsigt er en forudsætning for at beskæftige sig kvalificeret med litteratur, historie, kultur og samfundsforhold.

Kendskab til og forståelse af litteratur, historie, kultur og samfundsforhold kan opnås på mange måder. Allerede i forbindelse med begynderundervisningen vil det være naturligt at komme ind på Ruslands geografi, landets administrative opdeling og det politiske system. Senere kommer hovedtræk af Ruslands historie og udvalgte områder inden for kulturen.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Eleverne/kursisterne skal kunne:

- forstå hovedindholdet af enkelt, talt standardrussisk

Det enkle gælder både ordforrådet, som overvejende er konkret og ligger inden for dagligdags forhold og tekstrelevante emner, og sætningskonstruktionerne, der indskrænker sig til ukompliceret opbyggede hovedsætninger og enkle ledsætninger. Ud over forståelse af lærerens talesprog trænes også i forståelse indfødt sprogbrug. Det opskruede talesprogstempo hos mange russere ligger uden for det forventede forståelsesniveau.

- udtale enkelt standardrussisk forståeligt og naturligt

Udtalen omfatter en fonetisk beherskelse af de lyd, der særligt adskiller russisk fra dansk. Kursisten skal kende og bruge de almindelige intonationstyper. I oplæsning og samtale lægges vægt på en sammenhængende fremførelse, der fremhæver ord og mening på en hensigtsmæssig måde.

- læse og forstå adapterede tekster, skønlitterære såvel som ikke-skønlitterære, og lettere, uadapterede tekster

Der anvendes dog ikke udelukkende adapterede tekster. I den senere del af forløbet læses også kortere uadapterede tekster, der ikke frembyder særlige vanskeligheder, og som kursisterne kan læse med anvendelse af deres sædvanlige hjælpemidler. Der bør være en vis spredning over genrer og teksttyper.

- benytte et ordforråd, som sætter dem i stand til at kommunikere på russisk om dagligdags forhold og om studerede emner og tekster

Ordforrådet omfatter såvel et basalt alment forråd af ord og vendinger til samtale om egne og andres dagligliv, planer osv. som et mere præcist og specifikt, delvis også abstrakt ordforråd, der udvikles i arbejdet med tekster og emner, og som giver mulighed for at indgå i dialog om teksten og at argumentere.

- *anvende den centrale formlære og sætningsbygning i et forståeligt og enkelt russisk talesprog*
Her tilstræbes en aktiv beherskelse af de centrale og frekvente dele af formlæren og sikkerhed i anvendelsen af enklere sætningstyper, herunder også de typisk russiske konstruktioner. Et sammenhængende og klart talesprog vægtes højere end korrekthed i detaljen.

- *på et elementært niveau forstå de studerede emner på basis af kendskab til russisk litteratur, kultur, historie og samfundsforhold samt vise basal interkulturel kompetence*
Kursisterne skal have viden nok til at give de læste emner og tekster rimelig dybde og perspektiv, samt sprog til i enkel form at udtrykke nogle hovedlinjer heraf på russisk.

Interkulturel kompetence omfatter også et bredt spektrum af realiaviden.

- *skrive russisk på computer såvel som i hånden og udtrykke sig skriftligt på et enkelt, men nogenlunde korrekt russisk i talesprogsprægede genrer*
Kursisterne skal kunne skrive russisk på computer ved benyttelse af en homofon tastaturopsætning, da denne skrivefærdighed er en forudsætning for at kunne anvende de fleste af fagets it-hjælpemidler, men også er en hjælp i forbindelse med det skriftlige arbejde. Kursisterne skal ret hurtigt kunne skrive og læse russisk håndskrift. De skal kunne læse lærerens håndskrift på tavlen, tage notater på russisk og læse breve og postkort fra Rusland.

Ved et enkelt, men nogenlunde korrekt russisk forstås et sprog, der er rimeligt sammenhængende, og som, uden meningsforstyrrende fejl, benytter sig af en ukompliceret syntaks og de specielle grammatiske strukturer i gængse russiske vendinger, der adskiller sig fra de tilsvarende danske (fx upersonlige konstruktioner). Talesprogsprægede genrer er skriftligt gengivne dialoger eller andre mundtlige fremstillinger, breve, e-mail, dagbogsnotater o.l. Det skriftlige arbejde på B-niveau skal først og fremmest støtte den mundtlige dimension.

- *benytte fagets relevante hjælpemidler*
Fagets relevante hjælpemidler er først og fremmest de seneste udgaver af de på markedet værende ordbøger til og fra dansk samt danske grammatikker af passende omfang. Kursister med en fremmedsproget baggrund kan undertiden også have glæde af ordbøger til og fra det fremmede sprog.

- *anvende strategier for sprogtilegnelse og forståelse af andre kulturer.*
Når kursisterne begynder på kurset, kan man ikke regne med, at de har indsigt i læringsstrategier, og man må sikre sig, at de ved, hvordan man bruger håndbøger som ordbog og grammatik samt sætter sig sproglige mål, og at det kræver en stor selvstændig arbejdsindsats at indlære gloser, strukturer og udtryk.

Det er vigtigt tidligt i forløbet at gøre en særlig indsats over for de kursister, der ikke lærer bogstaver og gloser ret godt..

I begynderfasen er det hensigtsmæssigt at arbejde med en serie faste udtryk eller strukturer, fx som en række dialogspørgsmål, kursisterne kan bruge parvis i timerne.

Den basale strategi for forståelse af den russiske kultur må være at få kursisterne til at se russernes

kultur, både den fine og den brede dagligdags, ikke som et udtryk for, at russerne er meget anderledes, men som en afspejling af en anden historie og andre naturgivne betingelser.

2.2 Kernestoffet

Kernestoffet er

- udtale, intonation og oplæsning

I begynderundervisningen vil det være lærerens udtale og talesprog, kursisten lærer at kende. Undervejs i forløbet trænes der i forståelse af andre stemmer, også indfødte sprogbrugeres, ved brug af film, glosetræner osv. I træningen af udtalen lægges særlig vægt på de træk, hvor russisk adskiller sig fra dansk: brugen af stemte konsonanter og differentieringen af hvislelydene, og som helhed den mere dynamiske og energiske udtale af alle lyd. Kursisterne skal både kunne afkode og aktivt bruge de grundlæggende intonationstyper - den fremsættende, de spørgende og den fortsættende.

Udtaletræningen indgår i enhver undervisningstime og strækker sig fra øvelser med afgrænset sigte over oplæsning og den bundne samtale over teksten til friere dialog.

- skønlitterære såvel som ikke-skønlitterære tekster af forskelligt omfang, som belyser centrale aspekter af Ruslands litterære, kulturelle, historiske og samfundsmæssige udvikling

Kursisterne skal stifte bekendtskab med nogle af de store klassiske forfattere (som f.eks. Pusjkin og Tolstoj), men også samtidige forfattere bør være repræsenteret. Ud over prosa bør kursisterne præsenteres for russisk lyrik. Foruden teksternes egenverdi lægges der vægt på deres potentiale til at vise centrale kulturelle, historiske og samfundsmæssige træk og deres anvendelighed som udgangspunkt for træning af den mundtlige sprogfærdighed.

- lyd- og billedmedier som støtte for lytteforståelse, læseforståelse, talefærdighed og skrivefærdighed

Fra de første timer er lydmedier eller cd-rom nødvendige hjælpemidler både i timen og i kursistens forberedelse af oplæsning og samtale. Evnen til at lytte trænes ikke alene ud fra lærerens tale, men også fra andre stemmer. I samtaledisciplinen er enkle billeder og tegneserier og animationer appellerende og kan tilrettelægges til indlæring af et bestemt ordforråd i konkrete situationer eller en bestemt grammatisk kategori, fx bevægelsesverber.

Længere henne i forløbet kan undervisnings- og dokumentarfilm med tilhørende teksthæfter give en fremragende og engagerende træning i lytning, udover at de naturligvis også giver mulighed for samtale på flere niveauer fra konkret billedbeskrivelse til handlingsgennemgang og enkel fortolkning.

- et aktivt ordforråd på ca. 1600 centrale russiske ord

Ud over det traditionelle arbejde med gloseindlæring i forbindelse med tekstlæsning og samtale kan der henvises til Den russiske Glosetræner. Glosetræneren er delt op i 6 niveauer, svarende til ca. to niveauer pr. år i de gymnasiale forløb, og tilbyder et generelt ordforråd, som det er værd at indlære aktivt for at kunne udtrykke sig på russisk.

- de mest centrale dele af russisk grammatik

Grammatiske former og strukturer, som kursisterne ikke forventes at beherske aktivt, er især

skriftsprogsfænomener som gerundier (transgressiver) og participier. Ppp, konjunktiv i irrealis og efter verber som ønske og kræve, tidsfølgen i indirekte tale og indirekte spørgesætninger med *ли* bør introduceres, men kan normalt ikke forventes anvendt aktivt. Endvidere skal man være opmærksom på, at kursisternes forråd af ord og vendinger er begrænset, og at der derfor vil være mange konstruktioner, som de ikke kan forventes at få rigtigt overført til russisk. Dog har de bedste kursister ofte fået en vis forståelse for, hvilken type udtryk der formentlig kan oversættes nogenlunde direkte, og hvilke der i en skriftlig opgave skal kontrolleres ved opslag i en god ordbog, fx fordi de ved, at disse udtryk er uregelmæssige, eller fordi kursisterne kan gennemskue, at udtrykket har en overført betydning. Uden for oversættelsesdisciplinen bør kursisterne naturligvis principielt frarådes at formulere sig ved direkte oversættelse fra dansk.

Det er de samme konstruktioner, der fokuseres på skriftligt og mundtligt, men korrektheden bliver selvfølgelig mindre mundtligt, når der ikke er tid til så megen eftertanke, endsiges opslag i ordbogen. De bedste eksaminander vil dog have så meget overblik, at de ofte når at korrigere sig selv flere gange undervejs i en eksamenspræstation. Det er vigtigt, at deres bevidsthed om de mange fejlkilder ikke får lov til at blokere.

Der er ingen grammatik, som præcis har et omfang og indhold, der svarer til behovene på B-niveau på hf med dets større vægt på dialogfærdighed.

- lytte-, læse- og talefærdighed samt evnen til at indgå i dialog

I lyttefærdighed skal de bedste kursister kunne forstå dialogisk russisk i roligt taletempo uden regionale eller udtalemæssige særheder og uden mange meningsmodifikatorer. Talesproget betjener sig af et basalt gloseforråd som defineret af glosetræneren, jf. ovenfor, plus det specialgloseforråd, der er udspringer af arbejdet med de læste tekster.

- fagets mest centrale hjælpemidler, herunder it

Fagets traditionelle centrale hjælpemidler er nævnt under 2.1, ligesom træningen af opslag i ordbøger, brug af gloselister og glosesedler og andet glosearbejde.

Internetudviklingen har føjet mange nye elementer til hjælpemidlerne, som indgår i det kernestof, der arbejdes med, selv om det ikke nødvendigvis kan checkes ved eksamen. En russiskundervisning, der i dag ikke tager højde for internetressourcer, er utænkelig.

Når der tales om it i russiskundervisningen, må man ikke glemme den revolution i direkte adgang til information, musik og tekster, som nettet har medført. Det er en mulighed at træne kursisterne på andet år i at læse korte nyheder fra internetnyhedsbureauerne, selv om der selvfølgelig kræves mange opslag eller glossering fra lærerens side.

Russiskkonferencen på Skolekom indeholder ikke bare faglig debat og mange gode oplysninger om aktuelle russiske kulturelle begivenheder. Den har også opbygget nogle store og vigtige biblioteker med tekster og gloser, som vil være svære at undvære i en tidssvarende russiskundervisning.

Endelig må man ikke glemme, at en meget betydelig del af den russiske litteratur i dag ligger på nettet; det gælder såvel den klassiske litteratur som den helt moderne.

- elementært kendskab til russiske samfundsforhold, russisk historie, kultur og litteratur, som udvikler elevernes sans for den æstetiske dimension

Inden for historie- og kulturstoffet kan man ikke forvente at finde en grundbog eller selv at kunne lave et kompendium. Stoffet er enormt, og bortset fra nogle helt centrale områder – i historien fx vikingerne, Peter d. Store, revolutionen, sovjetperioden og overgangssamfundet – vil det variere fra hold til hold, hvad der præcis tages op med udgangspunkt i holdets og lærerens interesser, aktuelle begivenheder, studierejser og lignende.

Nogle kursister har, til trods for at de har valgt russisk, et ret negativt syn på landet. Derfor er det meget vigtigt at sætte de problematiske sider af det russiske samfund ind i en historisk-samfundsmæssig sammenhæng, så de bliver forståelige for vores kursister.

Store russiske film og tv-udsendelser kan bruges både som fascinationsmomenter og direkte i den grundlæggende sprogundervisning. Nogle vigtige film til undervisningen, som nogle russiskkolleger gennem mange år har skrevet dialog ud og lavet glosser til, kan findes på Skolekoms russiskkonference. Desuden er nogle af filmene frikøbt til brug i undervisningen.

2.3 Supplerende stof

Det supplerende stof falder i to dele: dels det stof, der ligger i yderkanten eller i naturlig forlængelse af kernestoffet i 2.2., og dels stof, som udvikler de kompetencer, kursisterne forventes at tilegne sig gennem arbejdet med mere generel sproglig og litterær problematik, enten i samspil med andre fag eller på russiskholdet.

Som en lidt perifer del af kernestoffet er lyd- og billedmedier nævnt som støtte for tilegnelse af specifikke færdigheder. Men herudover vil mange andre kunstneriske udtryksformer end det talte og skrevne ord være en naturlig del af undervisningen: film, billeder (fotos, billedkunst), musik, dramatik og sågar dans. Mange af dem vil normalt indgå i undervisningen som en integreret del af et forløb eller for at perspektivere dette, men man kan sagtens forestille sig, at disse udtryksformers egenverdi berettiger til at afsætte tid til dem.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Lærerstyret undervisning

Russisk som begynderprog er et udpræget færdighedsfag, og undervisningen er i begyndelsen baseret på lærerstyret indlæring frem for selvstændig læring. Læreren er den sproglige rollemodel og kursisters nødvendige sparringspartner, som skal sikre, at den russiske udtale fra starten indlæres korrekt, og som skal introducere fagets arbejdsmetoder for kursisterne og gøre dem klart, hvor altafgørende det systematiske og vedholdende arbejde med fagets discipliner - den såkaldte løbebanetræning - er: træning af udtale, intonation, lytteforståelse, glosser, grammatiske bøjningsmønstre og strukturer.

Den introducerende indlæring, dels af grundlæggende faglige elementer, dels af relevante arbejdsmetoder er den nødvendige basis for, at kursisterne efterhånden kan arbejde mere selvstændigt. Når kursisterne er blevet vænnet til at bruge fagets arbejdsmetoder og er blevet grundigt instrueret i brugen af de faglige hjælpemidler (grammatikoversigt, kasusregnestok, ordlister, cd-rom), kan læreren indimellem nedtone sin rolle og lade kursisterne gøre den motiverende opdagelse, at de faktisk selv er i stand til at producere forståeligt og rimeligt korrekt russisk.

Allerede i begynderfasen kan kursisterne dog, afvekslende med den lærerstyrede undervisning, arbejde på egen hånd med egnede elektroniske programmer, især begynderbogens cd-rom.

Lige fra den første undervisningstime er arbejdet med den kommunikative kompetence i centrum. Kompetence til at indgå i en - nok så primitiv - dialog er meget motiverende for kursisters engagement i det daglige arbejde; det er ofte på fremskridt i denne, som regel mere lystbetonede færdighed, at kursisterne måler nytten af den indsats, de gør med de øvrige discipliner.

Selvstændigt arbejde

I slutningen af forløbet, hvor kursisterne har tilegnet sig de faglige arbejdsmetoder og kan bruge fagets redskaber, kan læreren slippe sit faste greb og lade dem arbejde selvstændigt i kortere eller længere forløb.

Selv i slutningen af forløbet vil den selvstændige arbejdsform dog altid veksle med lærerstyret undervisning.

Det skriftlige arbejde

Den skriftlige dimension er vigtig, fordi det skriftlige arbejde støtter gloseindlæring og udvikling af den kommunikative kompetence og udgør fundamentet for indøvelse af den elementære morfologi og syntaks. Den skriftlige arbejdsform er en frugtbar metode til selvstændig læring.

Differentieret undervisning

En af de helt store udfordringer på HF og VUC er, at holdene ofte er meget uhomogene. Allerede tidligt i begynderfasen afsløres kursisters forskellige forudsætninger, og det bliver nødvendigt at indrette undervisningen efter disse forskelle. Det kan være en vanskelig opgave at forsøge at imødekomme alle kursisters behov, og ofte vil man føle, at man svigter dem, uanset hvad man gør.

3.2 Arbejdsformer

3.2.1 Mundtligt

I dette afsnit fokuseres på progressionen i arbejdsformer, der sigter på at gøre kursisten til selvstændig studerende. Det er dog ikke en endimensional bevægelse fra rent styrede arbejdsformer til det helt selvstændige. Der vil hele forløbet igennem være behov for vekslen mellem de forskellige arbejdsformer, og det må ses som en udvikling fra det overvejende styrede til det mere selvstændige. I begynderprog kommer man aldrig helt væk fra lærerens centrale rolle som bærer og formidler af sproget. Ingen moderne hjælpemidler – heller ikke det kaotiske internet - kan erstatte lærerens mentorrolle for holdet.

Hele forløbet i et begynderprog indeholder et stort element af udenadslære eller terperi, ikke

mindst i et kassusprog som russisk. Det er ikke bare gloser, men også elementære grammatiske former og bøjningsmønstre, der skal læres og gerne automatiseres. Det er vigtigt tidligt at få testet kursisternes evne til udenadslære, få gjort kursisterne bevidste om behovet for udenadslære, og få trænet dem i det, selv om de ikke tror, de er gode til det.

Begynderfasen

Hermed menes forløbet med begynder-systemet på ca. et år.

Undervisningen vil mest være lærerstyret og vil ofte foregå som klasseundervisning, men mange elementer kan der arbejdes med selvstændigt (fx arbejde med IT eller fremlæggelser), parvis eller i grupper.

Efter bogstav- og lyddelen af begynder-systemet er fokus på dialog om teksterne: Læreren spørger, og kursisterne svarer ud fra teksten eller billeder fra den, men kursisterne øver sig også i selv at formulere spørgsmål og bruge spørgeord.

Træning i at formulere sig selvstændigt i et mere sammenhængende sprog kan ske fx ved at fortælle om en af begynder-systemets personer. .

Hjemmeforberedelsen i oplæsning støttes meget af cd-rommen til begynder-systemet, men træning af oplæsning sker også i timerne.

Gennem hele begynderforløbet opfordres kursisterne til selvstændigt at træne gloser, både med traditionelle metoder og på cd-rommen til begynder-systemet. Undertiden kan den selvstændige træning på cd-rommen følges op med en test på skolen.

Lyttefærdighed er en ofte overset disciplin. Den kan tidligt trænes i små diktatøvelser på holdet, senere mere selvstændigt med Glosetræneren. Lyttefærdigheden kan trænes gennem hele forløbet ved parvis oplæsning, hvor kun den ene kursist har teksten, og den anden gentager, hvad den første læser op.

Overbygningsforløbet

Det helt elementære arbejde med ordbogsopslagsfærdigheden begynder tidligt og senest umiddelbart efter begynder-systemet, hvor mange kursister kan have vænnet sig til kun at benytte cd-rommen. Sikkerhed i opslag i ordbog (papirbaseret eller elektronisk) er den vigtigste forudsætning for at forstå de tekster, der skal læses; den er vigtig for at lære nye gloser og dermed for at udvikle den mundtlige sprogfærdighed. Endelig er denne sikkerhed en af de vigtigste forudsætninger for videre selvstændig beskæftigelse med sproget.

Hvor oversættelse fra russisk til dansk i begynderfasen mest er et pædagogisk redskab, der undertiden bruges til at sikre, at alle har forstået dagens tekst, bliver det i overbygningsforløbet også et selvstændigt mål, idet en præcis oversættelse af et stykke af ekstemporalteksten ved eksamen er et af målene for undervisningen.

Udviklingen i arbejdsformer går fra den lærerstyrede dialog om teksten over selvstændig besvarelse af spørgsmål til resume og friere samtale om teksten og perspektivering.

I overbygningsforløbet har læreren både en vigtig rolle som tilrettelægger (inddeling, glossering, tekstspørgsmål og perspektivering) og er stadig i fokus i timerne, egentlig på tværs af den ideelle bevægelse mod større selvstændighed for kursisterne. Læreren må dog være der for at hjælpe med udtale og støtte kursisterne, hvor en glossering eller et sæt arbejdsspørgsmål viser sig ikke at være gode nok.

I denne situation er det samtidig vigtigt at arbejde bevidst med at få kursisterne til selv at arbejde og hjælpe dem frem imod at opnå de færdigheder og kompetencer, der kræves til eksamen.

Selv om den klassiske klassesamtale om teksten bestemt ikke skal forklejnes, er det vigtigt at have gode arbejdsspørgsmål til mange af de tekster, man læser. Gennemarbejdede spørgsmål gør det muligt for kursisterne at arbejde selvstændigt i grupper med at formulere sig på russisk, uden at læreren nødvendigvis skal være over dem hele tiden.

Længere og mere selvstændige lytteformer kan være oplæsning eller afspilning af en tidligere gennemgået tekst, hvorefter kursisterne svarer på spørgsmål, mundtlige eller skriftlige. Er opgaven svær, kan man læse eller afspille teksten to gange, således at kursisterne resumerer teksten på dansk efter første gennemhøring og svarer på russiske spørgsmål efter anden.

Udvælger man teksten meget nøje, kan man gå skridtet videre og forsøge med oplæsning af en ukendt tekst – også gerne to gange med efterfølgende resumeopgave på dansk og spørgsmål på russisk. Den mest selvstændige og virkelighedsnære opgave er at udskrive en dialog. For at det ikke skal være for svært, kan man bruge en dialog, man tidligere har læst, eller bruge ukendte dialoger fra forskellige undervisningssystemer. På hold, hvor der er meget stor forskel på de dygtigste og de svageste kursister, må de svageste nok have alternative opgaver.

3.2.2 Skriftligt

Begynderfasen

I begynderfasen skrives først bogstavøvelser og meget små diktater, så håndskriften og sammenhængen mellem lyd og russiske bogstaver kommer på plads. Senere skrives små oversættelsesøvelser, der eventuelt kan rettes via en overhead med en modelbesvarelse, og selvstændige små opgaver, fx om en af hovedpersonerne i begynder-systemet eller om kursisten selv.

Når håndskriften er godt indarbejdet, introduceres skrivning på computer.

Overbygningsforløbet

I starten efter begynder-systemet må man nok ty til små, meget nøje styrede oversættelser, der primært har et sprogligt formål, og som ofte nærmest er retroversioner med små afvigelser. Efterhånden gøres de mere uafhængige af teksten, men stadig med dens ordforråd og de sproglige strukturer, som der aktuelt arbejdes med. Noget af dette skriftlige arbejde må laves på tavlen i klassen, og arbejdet i klassen giver samtidig mulighed for at undervise kursisterne i fornuftig brug af ordbøger og grammatik.

Glosetræneren giver også mulighed for selvstændigt at træne oversættelse begge veje i sætninger med glosor på et bestemt niveau, og få umiddelbar respons. Dette arbejde kan foregå hjemme og checkes via en test på skolen.

Progression i det skriftlige arbejde opnås, når man i forbindelse med tekstlæsningen i første omgang lader kursister besvare korte og ret tekstnære spørgsmål. Senere kan man lade kursisterne formulere sig mere selvstændigt, først i styrede, senere i friere dialoger. Billeder og tegneserier om dagligdags emner eller emner, der kendes fra læste tekster, kan ligeledes bruges som oplæg til mindre skriftlige opgaver. Også breve om egne forhold er relevante til at fastholde det dagligdags ordforråd.

3.3 It

It er en så naturlig del af russiskundervisningen, at omtalen af det i denne vejledning er at finde i alle afsnit, hvor der har været naturlig mulighed for at omtale det.

3.4 Samspil med andre fag

Hvor det er muligt, indgår russisk i samspil med andre fag om emner af sproglig, kulturel, interkulturel og historisk art. Faget indgår i samspil med andre sprogfag for derigennem at udvikle en generel sproglig bevidsthed og viden om, hvordan man lærer fremmedsprog.

Russisk kan samarbejde med andre sprogfag i eventuelle grammatikkurser i forbindelse med introduktionsforløb på 2-årigt HF. På VUC bliver tværfagligt samarbejde vanskeligere på grund af kursisternes forskellige skemaer. Russisk kan dog opnå udbytte af samarbejde med andre fag, så man bør som russisklærer altid være opmærksom på eventuelle muligheder for tværfagligt samspil.

3.5 Progression

I afsnittet om arbejdsformer fokuseredes der på udviklingen fra mere lærerstyrede til mere selvstændige arbejdsformer og på kursistens udvikling til studerende. I dette afsnit fokuseres der mere på den faglige progression – altså på hvad der søges lært hvornår, mens udviklingen i arbejdsformer vil stå perifert i fremstillingen. Der vil dog nødvendigvis være en vis overlapning.

Begynderfasen

Fokus den første måned er på alfabetindlæring (både at læse og skrive – også i håndskrift) og udtale. Udtaletræningen foregår i klassen, men cd-rommen til begynderet systemet gør det muligt for kursisterne også at arbejde fornuftigt med udtalen derhjemme, da de altid kan høre den rigtige udtale af bogstaver, ord og sætninger. Kursisterne må blive klar over, hvor distinkt og energisk russisk udtales i modsætning til dansk. Man kunne næsten tale om russisk som et konsonantbaseret sprog over for et vokalbaseret, som moderne dansk er ved at udvikle sig til.

Gennem læsetræningen i klassen lærer kursisterne basale intonationsmønstre: fremsættende plus spørgende med og uden spørgeord, den sidste også til at forbinde meningsenheder.

I den første måned indlæres også ganske enkle sætningsmodeller.

Begynderet systemet sørger for progression i ordforråd og grammatik.

Fokus på kommunikation om tekster og billeder fastholdes i hele begynderfasen. Der indføres også basale dialoger både om begynderbogens personer og om kursisterne selv, fx baseret på et sæt modelsætninger (faste dialogspørgsmål og svar, som både giver mulighed for at tale om sig selv og fastholder vigtige grammatiske og de nævnte syntaktiske mønstre). Kursisterne øver sig i at vende

og dreje de få byggeklodser, de har, og at forenkle det, de gerne vil sige. Det er meget vigtigt at få dem til at acceptere at lege i timerne og udtrykke sig enkelt – næsten barnligt – selv om mere komplicerede ting. Senere trænes mere sammenhængende formulering.

Det skriftlige arbejde støtter i begynderfasen primært den mundtlige indlæring. Der skrives først i hånden, senere på computer, så begge færdigheder opøves. Ud over begynderens systemets oversættelser kan man fx skrive om sig selv på basis af de faste modelsætninger eller skrive spørgsmål til teksterne.

Hvor teksterne eller aktuelle begivenheder lægger op til det, inddrages historisk, samfunds- og kulturstof i timerne for at give kursisterne en basal viden om og forståelse af Rusland.

Overbygningsforløbet

Ved overgangen fra begynderens systemet instrueres kursisterne grundigt i brug af ordbøger,

Der læses i alt væsentligt adapterede tekster, selv om der selvfølgelig vil forekomme uadapterede sange, digte, børnetekster og korte avisklip og mod slutningen af året måske tv-dokumentarer (se for eksempel på Skolekomkonferencen). Det er vigtigt at finde et tilpas niveau for de første tekster efter begynderens systemet. De bør være enkle og grundigt glosserede, så kursisterne ikke taber modet. Der arbejdes til stadighed med den kommunikative kompetence på basis af de læste tekster, dialogfærdigheden styrkes, både i forbindelse med teksterne og i samtaler om egne forhold og interesser. Man kan udvide antallet af dialogsætninger, eller kursisterne kan arbejde med en mundtlig præsentation af sig selv, som til stadighed udvides. De kan endvidere skrive breve om sig selv.

Der arbejdes med tekstforståelse og basal tekstanalyse. Det historiske, samfundsmæssige, litterære og kulturelle stof inddrages ved enhver given lejlighed, så kursisters viden om og forståelse af russiske forhold efterhånden udvikles, så de bliver i stand til at perspektivere de læste tekster. Russisklæreren benytter altid lejligheden til at sætte russiske ord og vendinger på stoffet.

Der trænes jævnligt i præcis oversættelse fra russisk til dansk, sådan som man skal oversætte dele af ekstemporalteksten ved eksamen. Når man i den daglige undervisning oversætter et lille stykke af teksten, kan man passende lade kursisterne referere hovedtrækkene af resten for også her at træne dem i eksamensformen. Op mod eksamen må dette dog også trænes på ikke-forberedt tekst under mere realistiske former, og kursisterne skal også trænes i på dansk at referere hovedtrækkene i en ulæst tekst.

Den grammatik, der blev introduceret i begynderfasen, konsolideres gennem repetition, anvendelse i praktisk kommunikation, forskellige øvelser og skriftligt arbejde (jf. 3.2 Arbejdsformer). Passivt stof fra begynderfasen trænes aktivt. Der er ikke som i begynderfasen nogen øvebog at forlade sig på, så læreren må til stadighed lave relevante grammatiske øvelser på basis af det aktuelle ordforråd. Efterhånden som der forekommer nye grammatiske former i de tekster, der læses, introduceres og trænes de, fx komparation. Kursisterne introduceres til en grundgrammatik.

I oplæsning fastholdes en præcis udtale og god intonation, og kursisterne trænes i at læse i passende meningsenheder, at læse flydende og med en vis indlevelse. Desuden arbejdes der efterhånden med både accentuerede og uaccentuerede tekster.

4. Evaluering

4.1 Løbende evaluering

Den løbende evaluering på 2-årigt hf og på det 2-årige VUC er nært knyttet til kursisternes studiebog og kompetencekatalog, således som det er beskrevet i bekendtgørelserne. Det er også karakteristisk, at der fokuseres meget på den enkelte kursists forhold, og på at kursisten aktivt inddrages i arbejdet med opfølgning af evalueringen.

De faglige evalueringsformer, man som lærer hyppigst benytter, er **screening, test** og **prøve**, sidstnævnte formentlig kun sjældent i russisk. Da eventuelt samarbejde med andre fag også vil kunne omfatte evaluering, kan det være praktisk med en begrebsafklaring, så de involverede lærere får en vis fælles referenceramme; derfor nedenstående korte omtale af forskellige evalueringsformer:

Ved **screening** forstås en skriftlig evalueringsform, som har til formål at give overblik over kursisternes faktuelle viden og færdigheder, med henblik på planlægning af undervisningen. Man kan for eksempel forestille sig en screening af kursisternes medbragte færdigheder fra folkeskolen. En screening omfatter ikke en evaluering i form af en karakter.

Tests er en skriftlig evalueringsform, som kan have forskelligt, men ofte begrænset omfang, og som kan benyttes både af lærer og kursister. Efter afslutning af et forløb kan en russisklærer sikre sig, at kursisterne har opnået det forventede faglige udbytte ved at lade dem besvare nogle meget konkrete spørgsmål eller lade dem forsøge at løse nogle meget konkrete små opgaver. Kursisterne kan også teste sig selv uafhængigt af læreren.

Deciderede **prøver** benyttes næppe hyppigt i russiskundervisningen. Men hvis man afholder en prøve, skal en evt. karakter ledsages af en såkaldt ”fremadrettet” kommentar, så kursisterne får konkrete retningslinier for, hvordan de kommer videre.

Nøgleordene i forbindelse med al evaluering er, at den skal være løbende, progressiv, fremadrettet – og at kursisterne skal inddrages aktivt med henblik på at udvikle deres evne til selvrefleksion. De skal også møde et bredt spektrum af evalueringsformer, og læreren forventes at justere sin efterfølgende undervisning og fokusere på de problemfelter, evalueringen har afdækket.

I forbindelse med skriftlige hjemmeopgaver foretager russisklæreren en individuel vurdering og vejledning af kursisterne. Den bør altid ledsages af en uddybende kommentar, som både påpeger manglerne i opgaven og især giver anvisninger på, hvordan kursisten skal komme videre. Kun sådan vil evalueringen leve op til kravet om, at den skal være fremadrettet.

4.2 Prøveformer

Da både begreberne læse- og eksamenspensum som bekendt er afskaffet, må russisklæreren i sit valg af tekster efter begyndersystemet fra første færd have i baghovedet, at hovedparten af teksterne skal være af en vis længde, og at helt små, men i øvrigt også meget gerne større tekster bør samles i

emner. I teorien vil kursisterne altså kunne komme op i samtlige læste tekster, men i praksis vil der naturligvis altid være enkelte tekster, for eksempel den type, der er omtalt under supplerende stof, som absolut ikke egner sig til eksamen. I disse sjældne tilfælde bør russisklæreren gøre kursisterne opmærksom på, at teksten ikke er eksamensegnet.

Før eksamen har læreren udvalgt, hvilke sider fra de læste tekster eller emner der skal bruges til eksamen. I dette valg af tekststykker på hver $\frac{3}{4}$ - 1 normalside er det vigtigt at overveje, om de er af et sådant indhold, at de kan danne udgangspunkt for knap 15 minutters oplæg og samtale. Hvis lærer og kursist har aftalt at bruge dialogformen ved prøven, skal der selvfølgelig også tages hensyn til dette ved udvælgelsen af tekststykkerne.

Prøven begynder med ekstemporalteksten, som er valgt af censor. Når den første tredjedel er oversat til dansk, skal resten af teksten refereres i hovedtræk. Det er vigtigt, at eksaminanden ikke bare fortsætter med at oversætte, men gennem et kort referat på dansk, gerne med støtte i stikordsnotater, viser, at han/hun har været i stand til ved gennemlæsning af teksten og evt. enkelte ordbogsopslag at uddrage essensen af indholdet. Der bør højst bruges 8 minutter til denne del af eksamen.

Det er eksaminanderne selv, som i forberedelsestiden i den trukne tekst skal vælge det mindre antal linier, de ønsker at læse op. Ved et mindre antal liner forstås ca. 5. Ved udvælgelsen af linjerne til oplæsning kan læreren råde kursisterne til at tilgodese to hensyn: dels om linjerne er overkommelige at læse op, dels om de er velegnede som udgangspunkt for samtalen.

Eksaminandens oplæg i forbindelse med den trukne tekst kan bestå i et kort referat af det forelagte tekststykke og en kort omtale af, hvilket emne det omhandler eller indgår som deltekst i. Herefter føres der en uddybende samtale mellem lærer og eksaminand, dels om det forelagte tekststykke, dels om hele den tekst, som tekststykket er en del af. I samtalen kan andre af de læste tekster inddrages på en sådan måde, at eksaminanderne får mulighed for at demonstrere både deres dialogfærdighed og deres tekstforståelse, og at alle - selv de dygtigste - får vist, hvad de kan, også i form af perspektivering.

Det er muligt at lade en egentlig dialog indgå som en del af den mundtlige prøve. Det er naturligvis en forudsætning, at læreren og kursisterne på forhånd er fortrolige med formen og har prøvet den løbende på de tekster, man har beskæftiget sig med. Læreren kan i sine eksamensspørgsmål tilføje: ”dialog mulig” og eventuelt anføre, hvilken person eksaminanden i givet fald skal være. Eksaminanden afgør selv, om hun/han ønsker at benytte sig af denne mulighed, og kan forberede sig på dialogen i forberedelsestiden. Eksaminanden giver først et oplæg på samme måde som beskrevet i den ovenfor beskrevne eksaminationsform – og afslutter så sit oplæg med at give en kort præsentation af ”sin” person i jeg-form. I rollen som den anden deltager i dialogen stiller læreren nu spørgsmål til eksaminandens rolleperson, og en dialog er i gang. Lærerens spørgsmål skal dog give eksaminanden mulighed for ikke blot at demonstrere dialogfærdighed, men også tekstforståelse og evne til perspektivering.

Eksaminators spørgsmål skal meget bredt dække de emner og tekster, som har været behandlet i undervisningen, og skal give eksaminanderne mulighed for at demonstrere, i hvor høj grad de lever op til de opstillede mål. Hver eksaminand, også den sidste, skal have mindst fire spørgsmål at vælge mellem.

Under eksaminationen kan censor stille uddybende spørgsmål. I øvrigt henvises til eksamensbekendtgørelsen.

I forberedelsestiden må alle hjælpemidler benyttes, men eksaminanden må ikke etablere kommunikation med omverdenen.

4.3 Bedømmelseskriterier

Udtale og intonation måles både ved eksaminandens oplæsning af et antal linier fra den trukne tekst, ved eksaminandens oplæg og ved samtalen. Der bør hos de bedste eksaminander ikke være væsentlige problemer med hensyn til udtale af enkelte lyd, og det forventes, at eksaminandens intonation er nogenlunde russisk (fremsættende, forbindende og de to vigtigste spørgende intonationer – med og uden spørgeord), og at der læses op i meningsfyldte enheder og pauseres på passende steder.

Hovedvægten i vurderingen af eksaminandens samlede præstation lægges på den mundtlige sprogfærdighed. I hvor høj grad er eksaminanden i stand til at frigøre sig fra tekstens ord og vendinger? Hvor stort og parat er eksaminandens selvstændige ordforråd? I hvor høj grad forstår eksaminanden eksaminators spørgsmål? Hvor naturligt indgår eksaminanden i dialog med eksaminator? I hvor høj grad er eksaminandens sprog forståeligt og sammenhængende? Hvor korrekt er det?

På indholdssiden måles det, i hvor høj grad eksaminanden har forstået teksterne, både ekstemporaltekten og den læste tekst: Hvor præcist oversættes den første del af ekstemporaltekten, og i hvor høj grad er referatet af resten sammenfattende og sammenhængende? Ligeledes måles det, i hvor høj grad eksaminanden har forstået den trukne tekst og kan demonstrere overblik over den emne- eller temamæssige sammenhæng, som den måtte indgå i.

Ved prøven gælder det, at det at have noget på hjerte og at have evnen til at formulere og udtrykke det på et forståeligt og nogenlunde sammenhængende russisk skal tælle positivt ved fastsættelsen af karakteren. På den anden side skal den meget omhyggelige og næsten korrekte præstation, som sprogligt holder sig til det sikre og ikke kommer op på de mere perspektiverende niveauer, naturligvis også honoreres efter fortjeneste.

5. Karakterbeskrivelser

Mundtligt – Russisk B, valgfag

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	Eleven/kursistens deltagelse i samtale og diskussion er nogenlunde sammenhængende med hensigtsmæssig brug af et alment og tekstrelateret ordforråd. Eleven/kursisten behersker den nødvendige idiomatik, morfologi og syntaks med et begrænset antal fejl. Både samtalen og behandlingen af ekstemporaltekten viser præcis forståelse af tekstmaterialet. Tekstbehandlingen er udtømmende og eleven/kursisten viser overblik ved at perspektivere teksten.

7	Godt	<p>Eleven/kursistens deltagelse i samtale og diskussion er mindre sammenhængende. Eleven/kursisten demonstrerer nogenlunde sikkerhed i det almene og tekstrelaterede ordforråd og i den nødvendige idiomatik, morfologi og syntaks - men med et antal fejl, som dog ikke ødelægger kommunikationen. Både samtalen og behandlingen af ekstemporalteksten viser rimelig forståelse af tekstmaterialet. Tekstbehandlingen er god, og eleven/kursisten forsøger at perspektivere teksten.</p>
02	Tilstrækkeligt	<p>Sproget er forståeligt, men noget usammenhængende, og der er flere alvorlige fejl, som i nogen grad virker hæmmende på kommunikationen. Både samtalen og behandlingen af ekstemporalteksten viser, at tekstmaterialet i det væsentlige er forstået. Eleven/kursisten mangler overblik og viser ikke evne til perspektivering.</p>